

*С. І. Джус
аспірант,
Національної академії статистики,
обліку та аудиту,
статистик відділу статистики
соціально-трудових відносин
управління статистики праці,
Головне управління статистики у м. Києві*

ВАЖЛИВІСТЬ ВВЕДЕННЯ МСФЗ ЕМІТЕНТАМИ, ЯК ОСНОВИ ДЛЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Відсутність прозорості фінансової звітності емітентів на фондовому ринку України (далі - ФРУ) призводить до негативних тенденцій та настроїв професійних учасників даного ринку.

Актуальність теми викликана підписанням Угоди про Асоціацію між Україною з однієї сторони та країнами-членами ЄС з іншої [10], Меморандуму про співробітництво та координацію дій щодо застосування в Україні МСФЗ [8] та Директивами ЄС, які регулюють деякі аспекти фінансового ринку, зокрема і фондового.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвими, з точки зору даної теми, є публікації річних звітів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР) [9]; робіт вітчизняних науковців в галузі Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі - МСФЗ): О.М. Діділовського, Г.М. Курило, О.О. Конопліної, Ю.В. Кравчика; практиків вітчизняного фондового ринку: В. Шапрана, Л. Гальчук, О. Канцурова, М. Лібанова; державних установ.

Метою даної статті є постановка проблеми застарілого обліку, що заснований на Стандартах бухгалтерського обліку, та небажання емітентів ставати прозорими у своїй фінансовій звітності.

Виклад основного матеріалу. У науковій та практичній діяльності [4, с.152], все частіше використовується поняття «фінансова звітність за МСФЗ». Це обумовлено тим, що фінансова звітність складена за міжнародними стандартами вважається такою, що містить прозору, зрозумілу та неупереджену інформацію про фінансове становище та результати діяльності суб'єкта

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

господарювання. Отже, саме вона і є найбільш прийнятною для прийняття рішень внутрішніми та зовнішніми інвесторами.

МСФЗ забезпечують єдині підходи щодо формування фінансової звітності, дають можливість співставляти звітність українських емітентів із звітністю закордонних партнерів по бізнесу та конкурентів, забезпечує конкурентну перевагу в отриманні інвестицій та грантів від міжнародних інституцій. Цим пояснюється існуюча світова практика застосування МСФЗ.

Як зазначає КМУ [11] та Міністерство фінансів України [3], НКЦПФР долучилася до Меморандуму про співробітництво та координацію дій щодо застосування в Україні МСФЗ, що був підписаний у рамках круглого столу «МСФЗ в Україні: введення інтернет-ресурсу про МСФЗ та наступні кроки щодо створення сприятливих умов для запровадження стандартів», який відбувся 24 лютого 2012 року в Києві. Організаторами заходу виступили Міністерство фінансів України, Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України (ФПБАУ) та Проект USAID «Розвиток фінансового сектору» (FINREP). Відповідно до документу, організації, що виявили бажання долучитися до ініціативи, домовилися про координацію діяльності у сфері МСФЗ, поклавши обов'язки основного координатора на Міністерство фінансів. Крім того, було вирішено розробити та запровадити постійний моніторинг застосування цих стандартів, а також в подальшому ініціювати та реалізовувати різноманітні заходи, що стосуються впровадження МСФЗ.

До реалізації положень Меморандуму, крім Комісії, долучилися Національний банк України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Державна фіскальна служба, Аудиторська палата, ФПБАУ, Українська асоціація сертифікованих бухгалтерів і аудиторів, Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України, Спілка податкових консультантів України, Рада незалежних бухгалтерів і аудиторів, а також Спілка аудиторів України.

Відповідно до підписаного Меморандуму, сторони зобов'язалися в межах своєї компетенції вживати заходів з підвищення кваліфікації спеціалістів, що складатимуть звітність відповідно до МСФЗ, а також співпрацювати між собою при

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

здійсненні інформаційної підтримки застосування міжнародних стандартів, беручи активну участь у подібних заходах, проектах тощо.

Важливо, що органи влади, які регулюють питання впровадження та застосування МСФЗ, а також організації, які переймаються питаннями впровадження стандартів, розуміють необхідність об'єднання своїх зусиль задля ефективної роботи. Регулятор фондового ринку із задоволенням приєднався до підписання Меморандуму, оскільки подальший розвиток фондового ринку країни багато у чому залежить від впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності. НКЦПФР вже багато зробила задля переходу учасників ринку до МСФЗ, і можна заявити, що у подальшому Комісія також буде сприяти ринку у цьому питанні, адже прозорість розкриття інформації для акціонерних товариств, це, в першу чергу, можливість залучення додаткових інвестицій, як до бізнесу, так і до економіки держави в цілому.

Даний документ був підписаний сторонами з метою забезпечення високоякісного рівня застосування МСФЗ як важливої складової підвищення інвестиційної привабливості національної економіки та подальшого реформування бухгалтерського обліку в Україні.

Наразі Комісія спільно з вітчизняними та міжнародними організаціями та учасниками ринку проводить серію регіональних семінарів з питань впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності для акціонерних товариств, в рамках яких експерти та провідні бухгалтери розповідають керівникам компаній про переваги подання звітності відповідно до МСФЗ.

Відповідно до Меморандуму сторони домовилися координувати діяльність у сфері застосування МСФЗ в Україні для формування єдиних підходів до застосування МСФЗ, сприяти запровадженню постійного моніторингу застосування МСФЗ, вживати заходів з підвищення кваліфікації бухгалтерів та забезпечення високого рівня спеціалістів з бухгалтерського обліку, співпрацювати при здійсненні інформаційної підтримки застосування МСФЗ, а також при формуванні інформаційно-аналітичної бази з питань застосування МСФЗ. Крім того сторони

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

домовилися брати активну участь в обговоренні проектів МСФЗ, оприлюднених на веб-сайті Міністерства фінансів України [1].

Усвідомлюючи необхідність забезпечення високоякісного рівня застосування МСФЗ в Україні як важливої складової підвищення інвестиційної привабливості національної економіки, подальшого реформування бухгалтерського обліку, на виконання завдань, сторони склали план дій, який необхідно виконати із зазначенням відповідальних виконавців (див. табл. 1).

Таблиця 1

План заходів щодо застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні на 2012 рік

<i>№ з/п</i>	<i>Зміст заходу</i>	<i>Відповідальні виконавці</i>
1	Наповнення веб-сайту з МСФЗ практичними матеріалами щодо застосування МСФЗ та його постійне оновлення	Мінфін Проект розвитку фінансового сектору (FINREP) Всі учасники
2	Участь в обговоренні проектів МСФЗ	Мінфін Всі учасники
3	Забезпечення перекладу МСФЗ	Мінфін Проект розвитку фінансового сектору (FINREP)
4	Забезпечення співробітництва з Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності щодо застосування МСФЗ	Мінфін
5	Підготовка та обговорення проекту нормативно-правового акта щодо удосконалення форм фінансової звітності	Мінфін Держстат НКРДРФП НКЦПФР
6	Підготовка проекту методичних рекомендацій зі складення податкової декларації з податку на прибуток підприємств з використанням даних бухгалтерського обліку і дотриманням вимог МСФЗ	Мінфін
7	Проведення «круглих столів» з питань запровадження МСФЗ	Всі учасники
8	Участь у конференціях та семінарах з питань практики та проблем застосування МСФЗ	Всі учасники
9	Підготовка тематичних матеріалів з питань МСФЗ та їх застосування у практиці банків, їх публікація у періодичних виданнях та надання цих матеріалів для розміщення на веб-сайті з МСФЗ	Нацбанк
10	Підготовка тематичних матеріалів з питань МСФЗ та їх застосування підприємствами, їх публікація у періодичних виданнях та надання цих матеріалів для розміщення на веб-сайті з МСФЗ	Всі учасники

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

11	Моніторинг складання та подання фінансової звітності й консолідованої фінансової звітності за МСФЗ	Мінфін Держстат Нацбанк
12	Підготовка нормативно-правового акта щодо порядку здійснення моніторингу застосування МСФЗ	Мінфін Держстат Нацбанк НКРДРФП НКЦПФР
13	Залучення проектів міжнародної технічної допомоги для здійснення заходів щодо застосування МСФЗ	Мінфін НКРДРФП
14	Опрацювання питання створення професійними об'єднаннями учасників ринків фінансових послуг консультативної гарячої лінії з організаційних питань застосування МСФЗ	НКРДРФП Асоціація «Українська федерація убезпечення» Мінфін
15	Участь у підготовці порядку підвищення кваліфікації з питань застосування міжнародних стандартів фінансової звітності бухгалтерів, які підписують фінансову звітність підприємств	Мінфін Нацбанк НКЦПФР НКРДРФП
16	Підготовка Методичних рекомендацій щодо застосування МСФЗ для страхових компаній в Україні	НКРДРФП Мінфін
17	Надання можливості публікації у всеукраїнському бухгалтерському журналі «БАЛАНС» аналітичних матеріалів та практичних рекомендацій щодо застосування МСФЗ	ВГО «Всеукраїнський бухгалтерський клуб»
18	Проведення 6-го щорічного Всеукраїнського бухгалтерського конгресу, на якому обговорити практику формування звітності за МСФЗ з використанням діючих форм фінансової звітності, у тому числі обговорення можливостей та труднощів, що виникли при складанні фінансової звітності за I квартал 2012 року.	ВГО «Всеукраїнський бухгалтерський клуб»
19	Проведення конференції з питань запровадження МСФЗ	Мінфін ВГО «Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України» Проект розвитку фінансового сектору (FINREP) Всі учасники

Джерело даних: Меморандум про співробітництво та координацію дій щодо застосування в Україні МСФЗ [8]

Як зазначає Агентство розвитку інфраструктури фондового ринку України (далі - АРІФРУ) [2], для професійних учасників фондового ринку застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) обов'язкове з 1 січня 2013 року. Фінансову

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

звітність за МСФЗ за 2012 р. надають тільки публічні акціонерні товариства, які не обов'язково є професійними учасниками фондового ринку.

«Звітність за МСФЗ і національними стандартами відрізняється. Буває, що за міжнародними стандартами фінзвітності компанія показує збиток, а за національними — прибуток», — констатує головний аналітик рейтингового агентства «Експерт-Рейтинг» Віталій Шапран [2].

Цьогорічний реєстр аудиторів, які обслуговують профучасників ринку цінних паперів, налічує 24 аудиторські фірми, серед яких п'ять новачків. Нове положення про ведення реєстру аудиторів, які обслуговують професійних учасників ринку цінних паперів, має стати своєрідним фільтром для допуску на фондовий ринок компаній, що мають бездоганну ділову репутацію, і забезпечити складання неупередженого та якісного аудиторського висновку.

«Регулятор повинен мати в руках елемент тиску на аудиторів, звітність яких побудована за допомогою фіктивних цінних паперів», — вважає Віталій Шапран [2]. За його прогнозом, витрати на аудиторські послуги збільшаться. А частина торгівців цінними паперами зникне, оскільки в минулому практикувалось наповнення їхніх статутних фондів акціями низької якості. Як правило, МСФЗ і аудитори, що їх підтримують, такі папери на балансі виявляють дуже швидко.

Член комітету з питань оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності Асоціації «Фондове Партнерство» Лариса Гальчук, вказує на деякі розбіжності, що виникли через існування старого та нового реєстрів. За її словами, легітимність реєстрів, які запровадив держрегулятор, сумнівна, бо про такі реєстри не йдеться в Законі «Про аудиторську діяльність» [5]. Крім того, новий реєстр містить деякі непорозуміння.

Сьогодні подача звітності за нормами МСФЗ на фондовому ринку в процесі впровадження. Їх застосування проходитиме поетапно. За міжнародними стандартами, суб'єкти господарювання, які вперше їх застосовують, мають пройти дворічний перехідний період. Порядок розкриття інформації під час переходу визначає «Перше застосування МСФЗ». За його нормами, перша річна фінансова звітність може не відповідати у повному

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

обсязі МСФЗ, а ось друга має повністю відповідати цим стандартам. «Ці особливості перехідного періоду мають розуміти й аудитори, й регулятор», — підкреслює начальник управління методології бухгалтерського обліку Мінфіну Олег Канцуров [2].

Тепер регулятор ринку цінних паперів працює над документами, що повинні підвищити якість фінансової інформації компаній, які прагнуть отримати ліцензії на провадження професійної діяльності на ньому. Зокрема, НКЦПФР передбачає підвищити вимоги під час надання річної фінансової звітності інститутами спільного інвестування та поліпшення якості інформації під час реєстрації випуску та проспекту емісії окремих видів цінних паперів. Такі кроки, на думку чиновників, дадуть змогу підвищити довіру інвесторів і зменшать ризики на ринку.

«Робота на ринку цінних паперів виключно якісних аудиторських фірм важлива, оскільки інвесторів і комісії потрібно бути впевненими в прозорості їхніх послуг, що підтверджують інформацію про емітента», — підсумовує Максим Лібанов - директор департаменту аналізу, стратегії та розвитку законодавства НКЦПФР.

Поки що аудиторських фірм, які обслуговують профучасників ринку цінних паперів, не допущено до аналізу звітності емітентів. Як вважають учасники ринку, потрібно дочекатися результатів експерименту із профучасниками ринку, а вже потім робити висновки щодо МСФЗ для емітентів. Крім того, аналітики вважають украй потрібним розроблення документа, який надаватиме критерії визначення вартості аудиторських послуг [2].

В Україні застосовуються як МСФЗ, так і Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО), що зазначається у п.5 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік» [6].

Складати звітність відповідно до МСФЗ, згідно Закону України «Про застосування міжнародних стандартів фінансової звітності» та Листа Національного банку, Мінфіну України, Держстату України від 07.12.2011 [7], будуть:

- 1) за 2012 рік:
  - публічні і акціонерні товариства;
  - банки;
  - страхові компанії.

2) з 01.01.2013 всі компанії, наступних видів діяльності:

- надання фінансових послуг;
- недержавне пенсійне забезпечення.

3) з 01.01.2014:

- компанії, що надають допоміжні послуги у сфері фінансового посередництва та страхування.

За даними сайту www.iasplus.com [12, 4, с.158] з 35 європейських країн – користувачів МСФЗ, складають фінансову звітність за МСФЗ лише лістингові компанії, решта застосовують правила національних нормативно-правових актів щодо складання звітності.

Що стосується України, зокрема міста Києва, то за останнє півріччя 2014 року із вибіркової сукупності близько 3400 підприємств тільки 9,6% подали фінансову звітність за МСФЗ, що говорить про поступовий, але недостатній перехід до міжнародних стандартів.

Висновки. Узагальнюючи дане дослідження, необхідно стверджувати, що поступовий перехід до МСФЗ українських компаній відбувся в останні три роки. Проте, не потрібно забувати, що саме прозорість, яку сповідують міжнародні стандарти, багато емітентів не бажає чи не має змоги імплементувати в свою корпоративну політику.

Необхідність застосування українськими емітентами фондового ринку МСФЗ є першочерговою дією для розвитку та виходу вітчизняного ринку із стану зародку в стан економіки країн, що розвиваються.

Проблема переходу з вітчизняного П(С)БО на МСФЗ тягне за собою не тільки практичні питання, а й законотворчі, оскільки аудиторські перевірки в компаніях-емітентах для доступу їхніх цінних паперів на лістинговий рівень фондового ринку має свої практичні нюанси, які не завжди прописані в нормативно-правових актах. Тому, дана проблема введення МСФЗ в свою облікову та корпоративну політику публічних акціонерних товариств є основною та потребує більш глибокого практичного вивчення.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України: [сайт]. - Режим доступу: <http://msfz.minfin.gov.ua/uk/Pages/default.aspx> - Назва з екрану
2. Аудитори підуть по етапу [Електронний ресурс] // АРІФРУ: [сайт]. - Режим доступу: http://smida.gov.ua/news/publications/auditori_pidut_po_etapu - Назва з екрану
3. Відбувся круглий стіл «МСФЗ в Україні: введення інтернет-ресурсу про МСФЗ та наступні кроки щодо створення сприятливих умов для запровадження стандартів» організований МФУ, ФПБАУ та Проектом FINREP [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України: [сайт]. - Режим доступу: <http://msfz.minfin.gov.ua/uk/News/Pages/mfu1.aspx> - Назва з екрану
4. Г.М. Курило Перспективи конвергенції МСФЗ з ГААП США: зв'язок з інтеграційним процесом в Україні // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. Збірник наукових праць. – К.: Типографія «Інтердрук», 2014. – 462с.
5. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22 квітня 1993 року, N 3125-ХІІ // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, N4, ст.61 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12> - Назва з екрану
6. Закон України «Про бухгалтерський облік» від 16.07.1999 № 996-ХІV // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, N22, ст.781 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> - Назва з екрану
7. Закону України «Про застосування міжнародних стандартів фінансової звітності», Лист Національного банку, Мінфіну України, Держстату України від 07.12.2011 № 12-208/1757-14830, 31-08410-06-5/30523, 04/4-07/702 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v1757500-11> - Назва з екрану
8. Меморандум про співробітництво та координацію дій щодо застосування в Україні МСФЗ, Схвалено Методологічною

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації

радою бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України 24 квітня 2012 року, Схвалено Рецензійним комітетом 17 травня 2012 року [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України: [сайт]. Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=331737&cat_id=331736 - Назва з екрану

9. Річний звіт НКЦПФР 2013. Рух ринку цінних паперів України до світових стандартів задля економічного зростання держави [Електронний ресурс] // НКЦПФР: [сайт]. - Режим доступу: http://nssmc.gov.ua/user_files/content/58/1402491205.pdf - Назва з екрану

10. Угода про Асоціацію між Україною з однієї сторони та країнами-членами ЄС з іншої [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України: [сайт]. - Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_%28body%29.pdf - Назва з екрану

11. Урядовий портал [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України: [сайт]. - Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/en/publish/article?art_id=244995599&cat_id=244277212 - Назва з екрану

12. www.iasplus.com.